

DIE ZAUBERFLÖTE / W.A. MOZART

Mozart had lak aan conventies en maakte met duivels genoeg menig heilig huisje met de shovel gelijk. Er is dan ook een grote mate van zekerheid dat de componist (1756-1791) de uitvoering van *Die Zauberflöte* door Opera Zuid bij leven en welzijn met groot gejuich en gierende lach ontvangen zou hebben. Want vanuit respect voor de oorspronkelijke opera is zijn meesterwerk verrijkt met (psychologische) inzichten die de mensheid in de ruim 200 jaar na zijn overlijden opgedaan heeft. Belangrijkste aanpassing: een prominente rol voor de vrouw. Drijvende kracht achter deze actualisering is Jorinde Keesmaat, regisseuse van operavoorstellingen en geësceneerde klassieke concerten. Zij laveert in haar succesvolle carrière tussen ensceneringen van hedendaagse producties, zoals bij het Center for Contemporary Opera in New York, en bewerkingen van klassiekers uit de muziekgeschiedenis. Bij dat laatste kruist Wolfgang Amadeus regelmatig haar pad en gaf zij bij Opera Orchestre National Montpellier *La Clemenza di Tito* nieuwe glans. In deze uitvoering van *Die Zauberflöte* geeft Jorinde ruim baan aan de ideeën van de Franse filosoof en feministe Simone de Beauvoir.

door Clemens Westerhof

Interview met
regisseuse
Jorinde Keesmaat
.....

Mozart en Simone de Beauvoir, hoe combineer je dat?

‘Ik benader *Die Zauberflöte* vanuit een vrouwelijk perspectief, of nog beter gezegd: vanuit een menselijk perspectief. In deze opera stuurt Mozart de personages op een zoektocht naar de verbintenis tussen man en vrouw, met als uiteindelijk doel een huwelijk. Hij hanteert daarbij de invalshoek dat de man leidend is. Er wordt dan ook letterlijk tegen prinses Pamina gezegd: ‘Een man moet jullie harten leiden want zonder man is elke vrouw geneigd om uit de kring te treden die de hare is.’ Kortom: geef je over aan mij en dan komt alles goed, een thema dat zeer regelmatig in de literatuurgeschiedenis voorbij komt. Sinds het ontstaan van die werken zijn we in veel gevallen eeuwen verder. Mede door de opkomst van het feminisme hebben we in die tijd geleerd dat het niet vanzelf goed komt met: *En ze leefden nog lang en gelukkig...*’

En daar komt Simone de Beauvoir om de hoek kijken?

‘Precies. Zij zegt daarover: ‘Je bent niet als vrouw geboren, maar wordt tot vrouw gemaakt’. We beginnen deze uitvoering dan ook met citaten uit haar *Les Cahiers de Jeunesse*. In deze jeugddagboeken legt ze al opmerkelijke inzichten aan de dag. Je zult in het leven eerst moeten ontdekken wie je zelf bent. Je moet je eigen autonomie leren (her)kennen.’

Wat betekent dat voor jouw interpretatie van *Die Zauberflöte*?

‘In mijn interpretatie van *Die Zauberflöte* ga ik niet mee in het verlichtingsideaal van het (chemisch) huwelijk maar geef Pamina, heroine van deze opera, de kans eerst te ontdekken wie zij zelf is. Naast recalcitrant, was Mozart briljant. Niet alleen muzikaal, maar ook qua inlevingsvermogen. Aan de andere kant: hoe rebels ook, hij leefde tegelijkertijd natuurlijk tot op grote hoogte volgens de ideeën van de heersende tijdgeest. Met de bril van nu, wordt hij wel eens als racistisch en vrouwenonvriendelijk betiteld. Maar ik heb een grote mate van sympathie voor hem en zie dat niet zo. Hij bedeede bijvoorbeeld in *Die Zauberflöte* de mooiste aria’s aan vrouwen toe.’

‘We halen man en vrouw letterlijk uit hun verpakking, hun keurslijf.’

Naast het verwerken van teksten van Simone de Beauvoir in het libretto: komt het emancipatorische aspect nog op andere manieren naar voren?

‘Jazeker, met name ook in de kostumering. In het begin van de voorstelling wordt de mannelijkheid of vrouwelijkheid van de spelers sterk geaccentueerd middels de kostuums. Denk aan enorme spierenbundels enerzijds en prachtige rondingen anderzijds. Gaandeweg wordt deze kledij

afgelegd. We halen man en vrouw letterlijk uit hun verpakking, hun keurslijf. Wat zeker gebleven is, is dat *Die Zauberflöte* een feest voor het publiek is. Er lijkt geen einde te komen aan Mozarts vindingrijkheid en moeiteloos schakelt hij van het ene register naar het andere. Het is en blijft een muzikaal goudmijntje, een genot voor mij, de spelers en philharmonie zuidnederland.’

**‘Simone de Beauvoir
sagt: Gott bewahr!
Und vor dem ersten
Kinderschrei’n.
Muss ich mich erst
mal selbst befrei’n.’**

Uit *Unbeschreiblich Weiblich*,
Nina Hagen

→ DO 28 NOV
**Opera Zuid i.s.m.
philharmonie
zuidnederland**
Die Zauberflöte / W.A. Mozart
20.00 uur / Theater Heerlen
RABOzaal / vanaf € 31,-

INL